

Muszyna – Plaveč: Objavujeme zabudnutú históriu a kultúru poľsko-slovenského pohraničia

Interreg
Poľsko-Slovensko
Európsky fond regionálneho rozvoja

EUROPSKA UNIA

Názov mikroprojektu: *Muszyna – Plaveč: Objavujeme zabudnutú históriu a kultúru poľsko-slovenského pohraničia*

Nazwa mikroprojektu: *Muszyna – Plaveč: Odkrywamy zapomnianą historię i kulturę polsko-słowackiego pogranicza*

Číslo mikroprojektu / Nr mikroprojektu : INT/ET/TAT/1/II/B/0138

Program / Program: Program cezhraničnej spolupráce Interreg V-A Poľsko-Slovensko 2014-2020

Spolufinancovanie / Źródło współfinansowania: Európsky fond regionálneho rozvoja

Dátum uzatvorenia zmluvy o poskytnutí finančného príspevku pre mikroprojekt / Data zawarcia umowy o dofinansowanie mikroprojektu: 17.05.2018

Vedúci partner / Partner wiodący:

Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna (PL)

ul. Rynek 31, 33-370 Muszyna

www.muszyna.pl

Partner / Partner :

Obec Plaveč (SK)

ul. Hviezdoslavova 101/4

Plaveč 065 44

www.plavec.sk

Popis projektu:

Napriek prítomnosti Poľska a Slovenska v Európskej únii a s tým súvisiacim faktom otvorenosti hraníc tak blízko sa nachádzajúce Muszyna a Plaveč nenadviazali spoluprácu na úrovni, ktorá by turisticky zatriktívnila región, pričom tieto mestá spája veľmi veľa. Strážne hrady, ktoré v nich existovali na začiatku XIV. storočia patrili jednému majiteľovi – krakovskému biskupovi Jánovi Muskatovi. Obidva majú dodnes zachované zrúcaniny veží, ktoré sa týčia nad riekou Poprad ako neobyčajné prírodno-kultúrne hodnoty. Napriek početným podobenstvám chýba medzi týmito mestami vzťah a spolupráca, ktorá by dovolila zadržať turistu na viac ako jeden deň ale aj ukázať obyvateľom, že aj napriek jazykovým rozdielom tvoria časť jedného geograficko-historického regiónu a mali by spoločne konať smerom k jeho rozvoju. Základom

toho bude realizácia historických vyhľadávaní v archívoch ukazujúcich život v súčasnom poľsko-slovenskom pohraničí rovnako v kontexte veľkých udalostí ako aj osudov jednotlivých ľudí. Výskum sa týka nie len obdobia stredoveku, husitských vojen, rozdelenia Poľska ale aj nedávnej histórie, svedkovia ktorej ešte žijú a spojená bola s obdobím II. svetovej vojny ako aj neskoršieho obdobia. Doplnením vyhľadávania v archívoch pre najnovšie obdobie budú etnografické výskumy, vykonávané v súlade s najnovšími vedeckými trendmi, ktoré môžu priniesť neuveriteľné množstvo nových poznatkov už zabudnutých z povedomia histórií a obrazov. Potrebné je pamätať, že pokolenie, ktoré si pamätá obdobie vojny a po vojne, už pomaly odchádza, takže to je posledná príležitosť zaznamenať ich spomienky. Doplnením týchto aktivít budú archeologické výskumy sústreďujúce sa na Muszynský hrad, ktorý bol vybudovaný v období vlády Jána Muskatu, na dodnes nepreskúmanom v ale uzatvárajúcom prístup do Muszyny z južnej strany, ktorá bola najviac ohrozená nie vždy spriatelými susedami. V tom istom období budú realizované dlho očakávané konzervačné práce spojené s archeologickým výskumom hradu Plaveč, vďaka čomu sa stane zaujímavejším a bezpečnejším pre turistov. Informácie zozbierané v priebehu výskumných prác budú publikované vedeckou a populárno-vedeckou formou tak, aby mohli tvoriť základ pre vytváranie ďalších zaujímavých turistických projektov a kultúrnych podujatí. Zámerom projektu je aj spojenie obyvateľov pohraničia, ukázanie im spoločnej, občas zložitej ale často aj dojímavej histórie. Zámerom je aby tieto aktivity oslovili všetkých – starších i mladých ľudí, ľudí s telesným postihnutím, deti a mládež prostredníctvom ich zapojenia do poznávacieho a učiaceho procesu o spoločnej histórii. Rozvoj regiónu závisí veľkou mierou na cestovnom ruchu a preto budú realizované aj turistické atrakcie, ktoré spájajú zaujímavým spôsobom zábavu a vzdelávanie. Spolupráca výskumníkov a obyvateľov pohraničia pri poznávaní histórie posluží vede, ale aj posilňovaniu medziľudských vzťahov bez ohľadu na akékoľvek hranice.

Opis projektu:

Pomimo obecności Polski i Słowacji w Unii Europejskiej oraz idącej za tym faktem otwartości granic, znajdujące się tak blisko Muszyna i Plaveč nie nawiązały współpracy na poziomie, który czyniłby region bardziej atrakcyjnym turystycznie, a miasta te łączy bardzo wiele. Istniejące w nich niegdyś warownie w początkach XIV w. należały do jednego właściciela, biskupa krakowskiego Jana Muskaty. Obydwa posiadają do dzisiaj zachowane ruiny warowni, górujące nad Popradem, niezwykle walory przyrodniczo-kulturowe. Pomimo tak wielu podobieństw brakuje pomiędzy tymi miastami więzi i współpracy, która nie tylko pozwoliłaby zatrzymać turystę na więcej niż jeden dzień, ale też pokazać mieszkańcom, iż pomimo różnic językowych stanowią część jednego regionu geograficzno-historycznego i powinni wspólnie działać w kierunku jego rozwoju. Fundamentem tym będzie realizacja kwerend historycznych ukazujących życie na obecnym pograniczu polsko-słowackim, zarówno w kontekście wielkich wydarzeń, jak i losów pojedynczych osób. Badania obejmą nie tylko okres średniowiecza, wojen husyckich, zaborów, ale też historię najbliższą, której świadkowie jeszcze żyją, związaną z okresem II wojny światowej oraz późniejszy. Uzupełnieniem kwerendy dla czasów najnowszych będą prowadzone zgodnie z najnowszymi trendami nauki badania etnograficzne, które mogą przynieść niewiarygodną ilość nowych, zapomnianych bądź wypartych ze

świadości historii i obrazów. Należy pamiętać, iż pokolenie, które pamięta czasy wojny i powojenne powoli odchodzi, a zatem to już ostatnia możliwość zapisania ich wspomnień. Uzupełnieniem tych działań będą badania archeologiczne skoncentrowane na muszyńskim grodzie wybudowanym w okresie panowania Jana Muskaty, nierozpoznanym do dnia dzisiejszego wale zamykającym dostęp do Muszyny od strony południowej, która była najbardziej narażona ze strony nie zawsze przyjaźnie nastawionych sąsiadów. W tym samym czasie zrealizowane zostaną długo oczekiwane prace konserwatorskie połączone z badaniami archeologicznym na zamku w Plavču, dzięki czemu stanie się on bardziej interesujący oraz bezpieczniejszy dla turystów. Zebrane w toku prac badawczych informacje zostaną opublikowane w formie naukowej oraz popularno-naukowej tak, aby mogły stanowić podstawę do tworzenia kolejnych ciekawych projektów turystycznych i wydarzeń kulturalnych. Zamysłem projektu jest też połączenie mieszkańców pogranicza, pokazanie im wspólnej, czasem trudnej, ale często też wzruszającej historii. Zamiarem jest aby działania te dotarły do wszystkich- do osób starszych i młodych, do osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży poprzez włączenie ich w proces poznawania i uczenia się wspólnej historii. Pamiętając, iż rozwój regionu zależy w dużej mierze od turystyki, będą realizowane również atrakcje dla turystów, łączące w ciekawy sposób zabawę i naukę. Współpraca badaczy i mieszkańców pogranicza przy poznawaniu historii służyła będzie nauce, ale też umacnianiu więzi pomiędzy ludźmi, nie bacząc na jakiegokolwiek granice.

Celková hodnota mikroprojektu / Wartość całkowita mikroprojektu: 108 078,87 €

Podiel partnera / Udział partnera:

Miasto i Gmina Uzdrowskova Muszyna: 53 314,35 € (49,26% nákladov na celý projekt)

z toho:

Európsky fond regionálneho rozvoja / *Europejského Funduszu Rozwoju Regionalnego* - 45 317,19 € (85%)

Prostriedky zo štátneho rozpočtu / *Środki z budżetu państwa* – 2 665,71 € (5%)

Vlastný vklad / *Wkład własny* – 5 331,45 € (10%)

Obec Plaveč: 54 764,52 € (50,67% nákladov na celý projekt)

z toho:

Európsky fond regionálneho rozvoja / *Europejského Funduszu Rozwoju Regionalnego* - 46 549,84 € (85%)

Prostriedky zo štátneho rozpočtu / *Środki z budżetu państwa* - 5 476,45 € (10%)

Vlastný vklad / *Wkład własny* – 2 738,23 € (5%)

Obdobie realizácie mikroprojektu / Okres realizacji mikroprojektu: 03/2018 – 02/2019

Cieľ projektu / Cel projektu:

Hlavným cieľom mikroprojektu je získať a prehľbovať vedomosti o historických a kultúrnych hodnotách poľsko-slovenského pohraničia a ich rozširovanie a propagovanie prostredníctvom ukázania života ľudí z viacerých aspektov cez stáročia, začínajúc od ich každodenných aktivít a končiac účasťou vo veľkých udalostiach medzinárodného charakteru. Pre získanie týchto informácií budú intenzívne zapojení obyvatelia pohraničia, čo prispeje z jednej strany k získaniu ešte zaujímavších výsledkov výskumu ale zároveň

posilní povedomie miestnej spolupatričnosti. Tento cieľ bude dosiahnutý prostredníctvom realizácie výskumných činností v mnohých oblastiach: historickej, archeologickej, etnografickej a prezentáciou výsledkov týchto výskumov formou prednášok vedných výskumníkmi z jednotlivých disciplín, prostredníctvom tlačenej publikácie, informovania na internetových stránkach, tvorivých dielní pre deti a mládež alebo vydávaním novín informujúcich obyvateľov regiónu a turistov o najnovších objavoch výskumníkov a nabádajúcich ich k aktívnej účasti. Realizované aktivity spolu s reštaurátorskými prácami vykonanými na jednom z najdôležitejších hradov v regióne zvyšujú turistickú atraktivitu tejto pohraničnej oblasti. Cieľom archeologických, historických a etnografických výskumov vykonávaných v oblasti pohraničia je evidovať historické dedičstvo a pamäti minulosti ako aj zhromaždiť a zachrániť archívny, etnografický a archeologický materiál, ktorý po odbornom spracovaní bude sprístupnený na oboch stranách hranice vedcom, muzeálnym pracovníkom a regionálnym znalcom ako aj učiteľom aby mohli pri svojej práci využívať informácie doteraz nedostupné v odborných a populárnovedeckých textoch.

Celem ogólnym mikroprojektu jest pozyskanie i utrwalenie wiedzy o walorach historycznych i kulturowych pogranicza polsko – słowackiego oraz jej upowszechnienie i promowanie poprzez wieloaspektowe ukazanie życia ludzi na przestrzeni wieków, począwszy od ich codziennej aktywności, a skończywszy na uczestnictwie w wydarzeniach wielkich o charakterze międzynarodowym. W pozyskiwanie tych danych intensywnie zostaną zaangażowani mieszkańcy pogranicza, co przyczyni się zarówno do uzyskania jeszcze ciekawszych wyników badań, ale także wzmocni poczucie lokalnej tożsamości. Cel ten osiągnięty zostanie poprzez prowadzenie działań badawczych na wielu płaszczyznach historycznej, archeologicznej, etnograficznej oraz promocji wyników tychże badań w postaci prelekcji prowadzonych przez badaczy z poszczególnych dyscyplin, wydawnictwa w formie drukowanej, informacji na stronie internetowej, warsztatów dla dzieci i młodzieży, czy wydawania gazety informującej mieszkańców regionu i turystów o najnowszych odkryciach badaczy i zachęcającej ich do aktywnego wzięcia w nich udziału. Podjęte działania, wraz z pracami konserwatorskimi wykonanymi na jednym z najważniejszych zamków regionu zwiększą atrakcyjność turystyczną tego obszaru pogranicza. Prowadzone na obszarze pogranicza badania archeologiczne, historyczne, etnograficzne mają na celu zarejestrowanie spuścizny historycznej i pamięci przeszłości oraz zebranie, ocalenie materiałów archiwalnych, etnograficznych, archeologicznych, które po specjalistycznym opracowaniu zostaną udostępnione po obu stronach granicy naukowcom, muzealnikom oraz regionalistom i nauczycielom, by mogli oni korzystać w swojej pracy z informacji dotąd nieobecnych w tekstach naukowych i popularyzatorskich.

Plánované aktivity mikroprojekcie / Planowana działania w mikroprojekcie :

- Realizácia archeologického výskumu na hradisku. / Wykonanie badań archeologicznych na grodzisku.
- Realizácia archeologického výskumu valu uzatvárajúceho mesto. / Wykonanie badań archeologicznych wału zamykającego miasto.
- Realizácia historických výskumov, ktorých cieľom bude zhromaždiť nové širšie neznáme dokumenty, fotografie a mapy, ktoré prehlbujú historické poznatky a ktoré neboli širšie využité a publikované. / Wykonanie badań historycznych, których celem będzie zebranie nowych, nieznanych szerzej dokumentów, zdjęć, map rozszerzających wiedzę historyczną, które nie zostały szerzej wykorzystane i rozpowszechnione

- Realizácia etnoarcheologických výskumov. / *Wykonanie badań etnoarcheologicznych.*
- Vydávanie novín (6 ed.)/ *Wydawanie gazety (6 egz.).*
- Prípravu populárne–vedeckej publikácie. / *Wydanie wydawnictwa popularno-naukowego.*
- Archeologických tvorivých dielní pre deti a mládež. / *Warsztaty archeologiczne dla dzieci i młodzieży*
- Ochrana, obnova a prezentácia pamiatky Hrad Plaveč–južná časť juhozápadného paláca. / *Ochrona, odnowa i prezentacja zabytku Zamek Plaveč–południowa część pałacu południowo-zachodniego*
- Akivity propagujúce ochranu kultúrneho dedičstva. Leták so súťažou, konferencia, doplnenie informačného systému. / *Aktywności promujące ochronę dziedzictwa kulturowego - ulotka z konkursem, konferencja, uzupełnienie systemu informacyjnego.*

Stav projektu / Status projektu: v realizácii / w realizacji